

ZGODOVINA VZHODNE AZIJE

Izoblikovanje civilizacije na
Kitajskem

Kaj je civilizacija?

Ponovitev

- Razlika med civilizacijo in kulturo
- Osnovne značilnosti civilizacije
- Proces urbanizacije
- Gonilna sila, ki vodi v razvoj

Definicija civilizacije / kulture

Civilizacija: specifična oblika človeške družbe, ki temelji na udomačevanju rastlin, živali in ljudi.

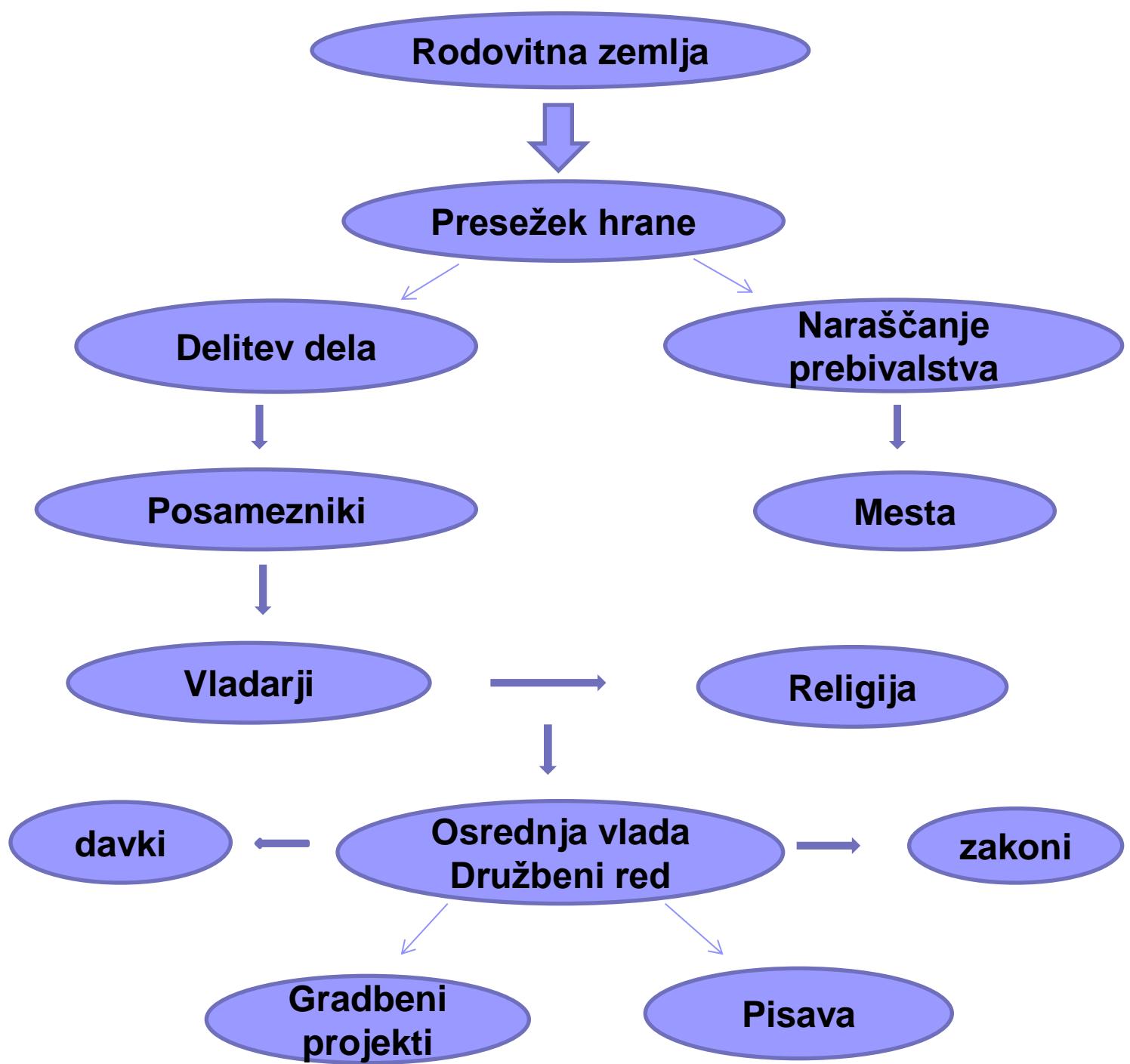
Stalno naseljena, hierarhična skupnost, ki jo podpira kmetijstvo in ostala tehnologija.

Kultura: skupek navad, verovanj, praks, znanj (srž hierarhično urbane družbe).

Osnovne značilnosti civilizacije

- proizvodnja viška hrane
- specializirana opravila
- veliki urbani centri
- družbena struktura in slojevitost družbe
- osrednja vlada z zakoni in davki
- duhovna zavest
- gradnja javne podobe (občutek za estetiko)
- tehnologija
- pisava

THE DISTRIBUTION OF LOESS

loess deposits

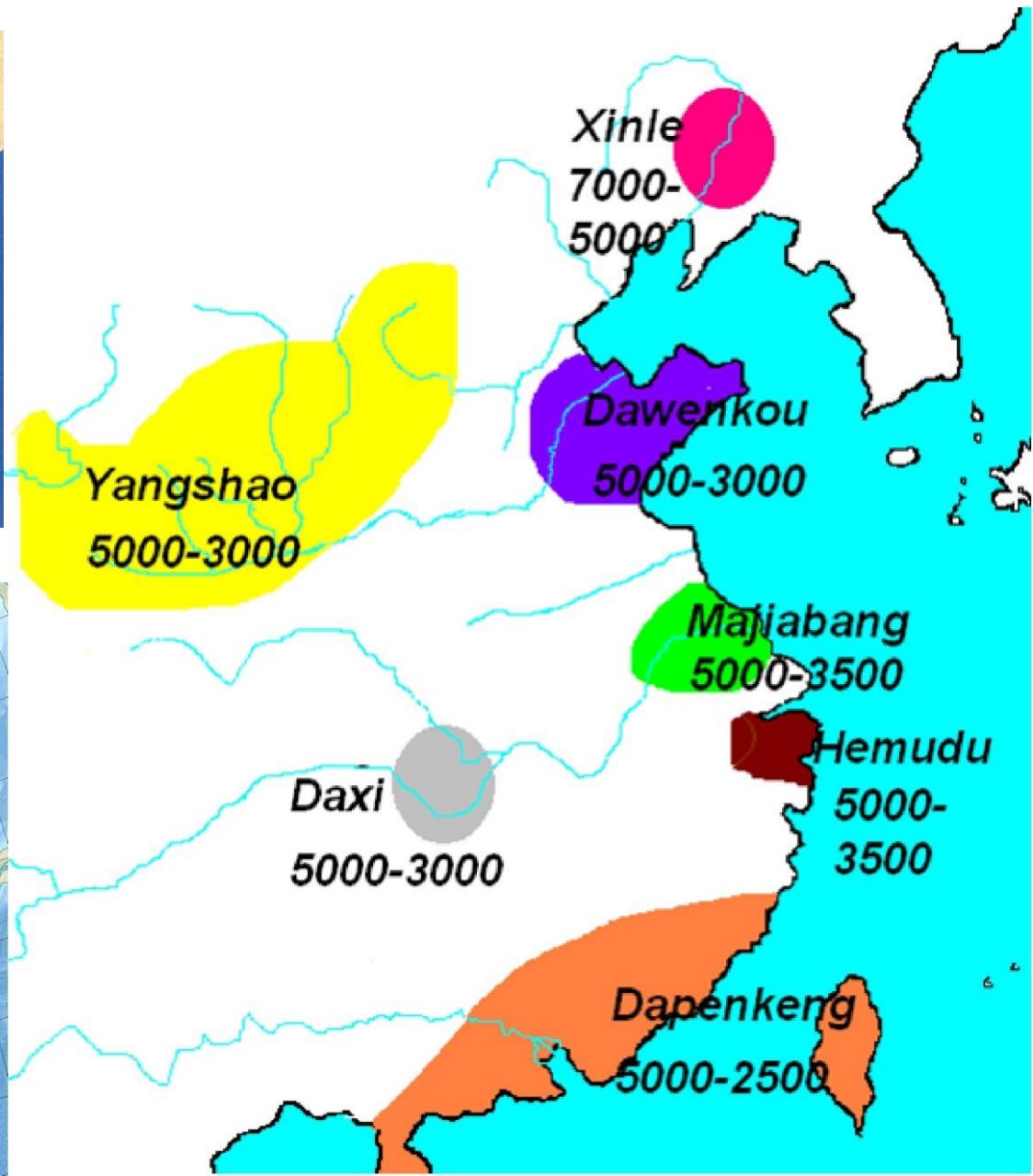
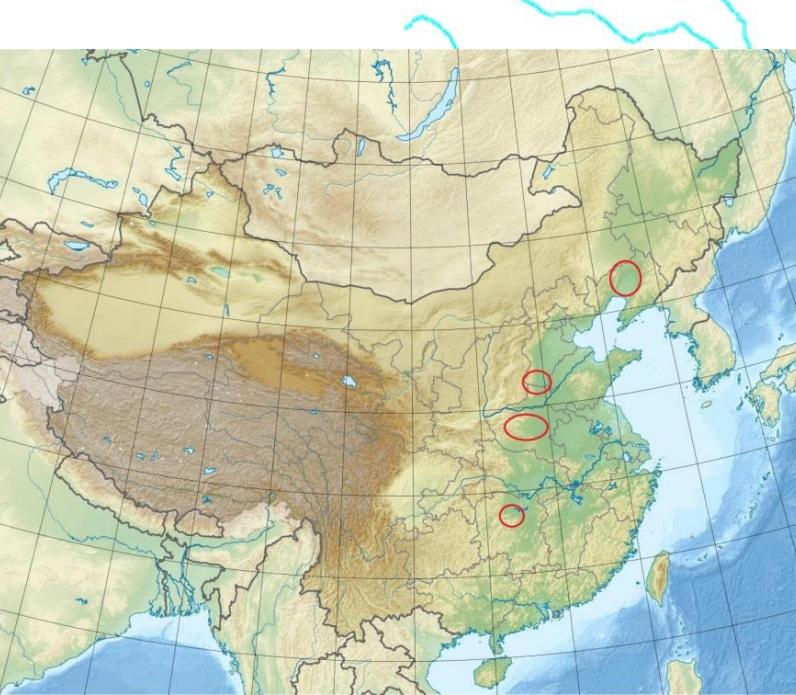
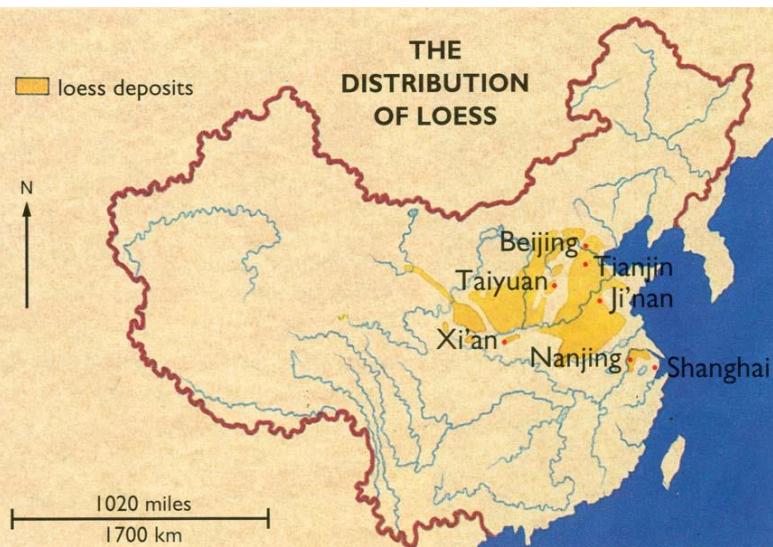
N

1020 miles
1700 km

Beijing
Tianjin
Ji'nan
Xi'an
Nanjing
Shanghai

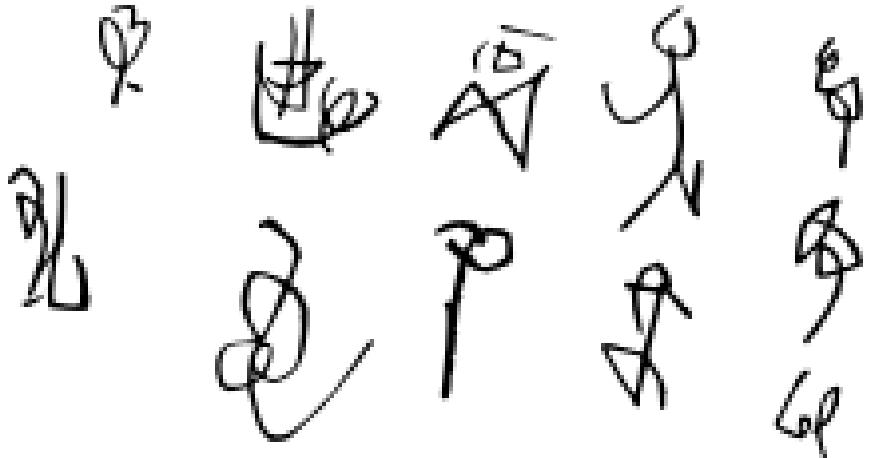
Kulture srednjega neolitika 5000–3000 pnš.

Znaki razslojevanja in postopna urbanizacija

(Longshan: 3000–2000 pnš.)

- Grobovi
- Keramika
- Utrjena naselja
- Ožgane in razpokane živalske kosti

Osnovne značilnosti civilizacije

- proizvodnja viška hrane
- specializirana opravila
- veliki urbani centri
- družbena struktura in slojevitost družbe
- osrednja vlada z zakoni in davki
- duhovna zavest
- gradnja javne podobe (občutek za estetiko)
- tehnologija
- pisava

Osnovne značilnosti civilizacije

- **proizvodnja viška hrane**
- **specializirana opravila**
- veliki urbani centri
- **družbena struktura in slojevitost družbe**
- osrednja vlada z zakoni in davki
- **duhovna zavest**
- gradnja javne podobe (občutek za estetiko)
- tehnologija
- pisava

Zgodnja kitajska civilizacija

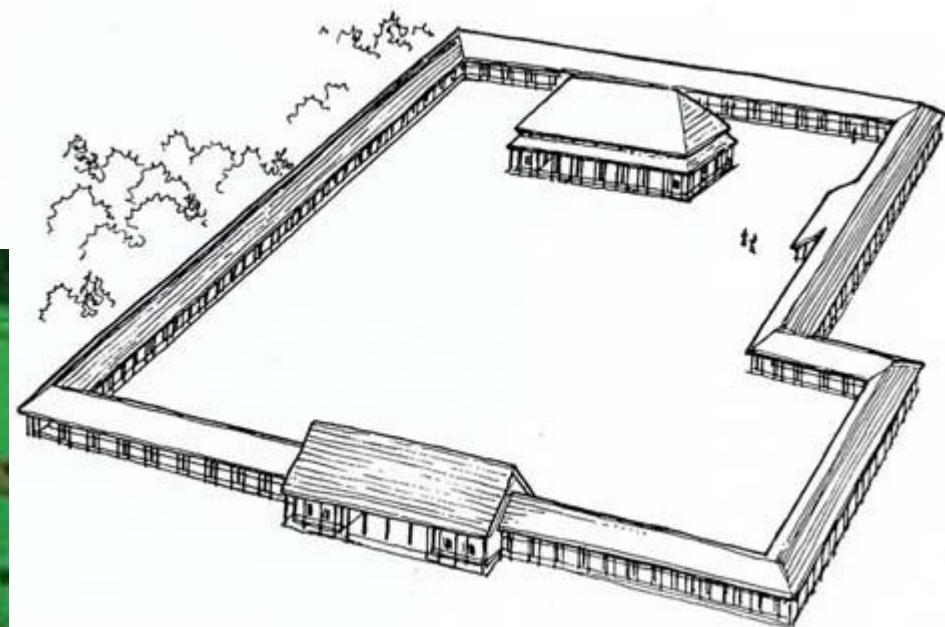
- Erlitou 二裏頭 (1900–1500 pnš.)
- Erligang 二裏崗 (1640–1400 pnš.)
- Yin Xu 殷虛 (1300–1046 pnš.)

Erlitou 二裏頭 (1900–1500 pnš.)

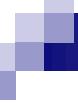
- 1959: vas Erlitou, Henan → ostanki naselja iz ok. 1860–1545
- več večjih stavb, grobnice, delavnice, livarne brona, tlakovane ceste

Temelji večje stavbe pri kraju Erlitou in rekonstrukcija

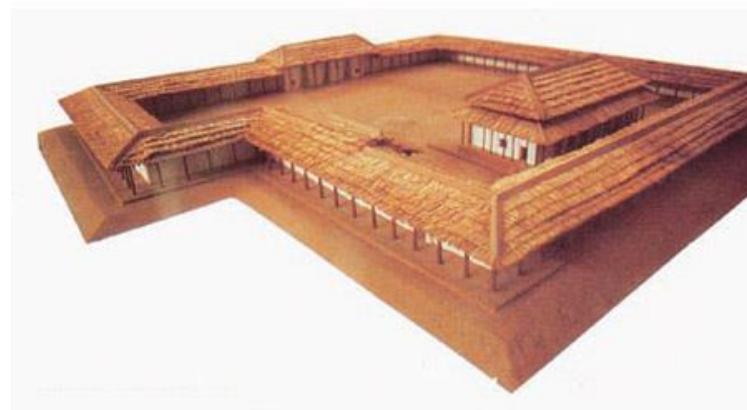

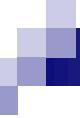

Erlitou (1900–1500 pnš.)

- delavnice
- livarne brona
- bronaste posode
- razlike v grobnicah
- večja naselja z večjimi stavbami
- večja vas in manjše okrog nje

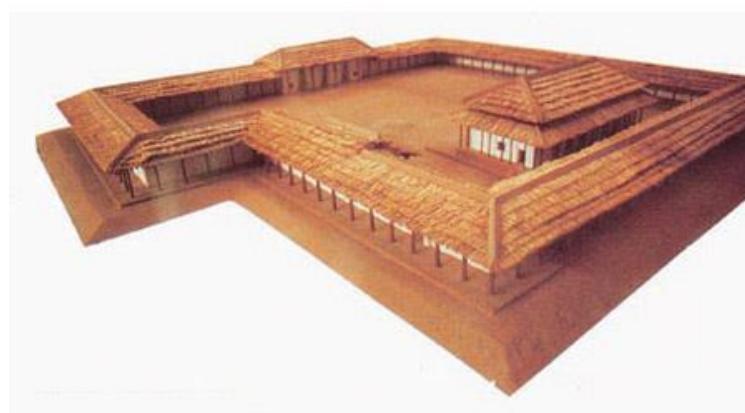

Erlitou (1900–1500 pnš.)

- **delavnice** → delitev dela
- **livarne brona** → delitev dela + tehnologija
- **bronaste posode** → dodelana duhovna praksa (rituali)
- **razlike v grobnicah** → družbeno razslojevanje
- **večja naselja z večjimi stavbami** → (palače) vlada
- **večja vas in manjše okrog nje**
→ zapletena družbena organizacija

Erligang 二裏崗 (1640–1400 pnš.)

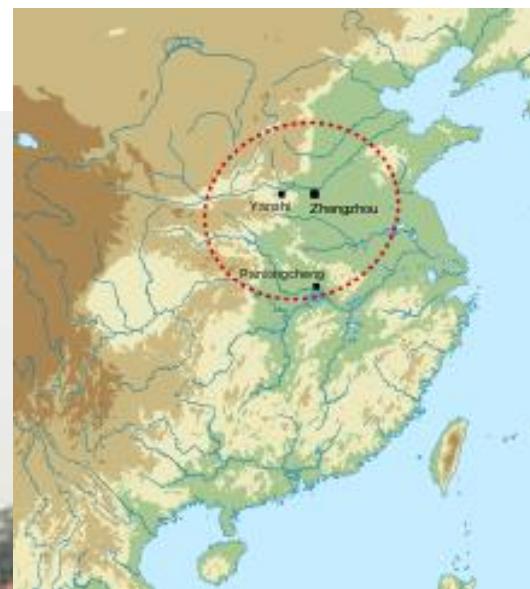
- 1955: kraj Erligang, mesto Zhengzhou, Henan
- večje mesto ($3,4 \text{ km}^2$)
- obzidje iz zbite ilovice

Erligang (1640–1400 pnš.)

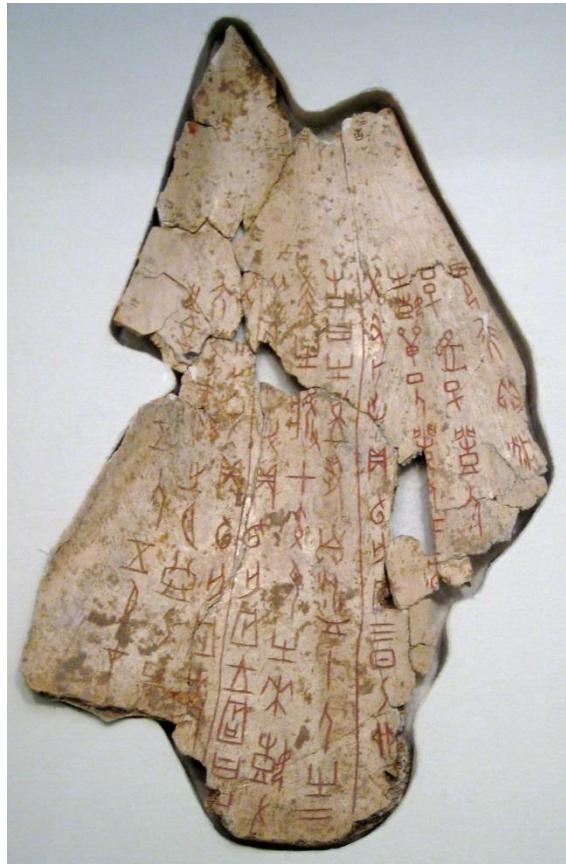

Yinxu 殷虛 (1300–1046 pnš.) → Anyang

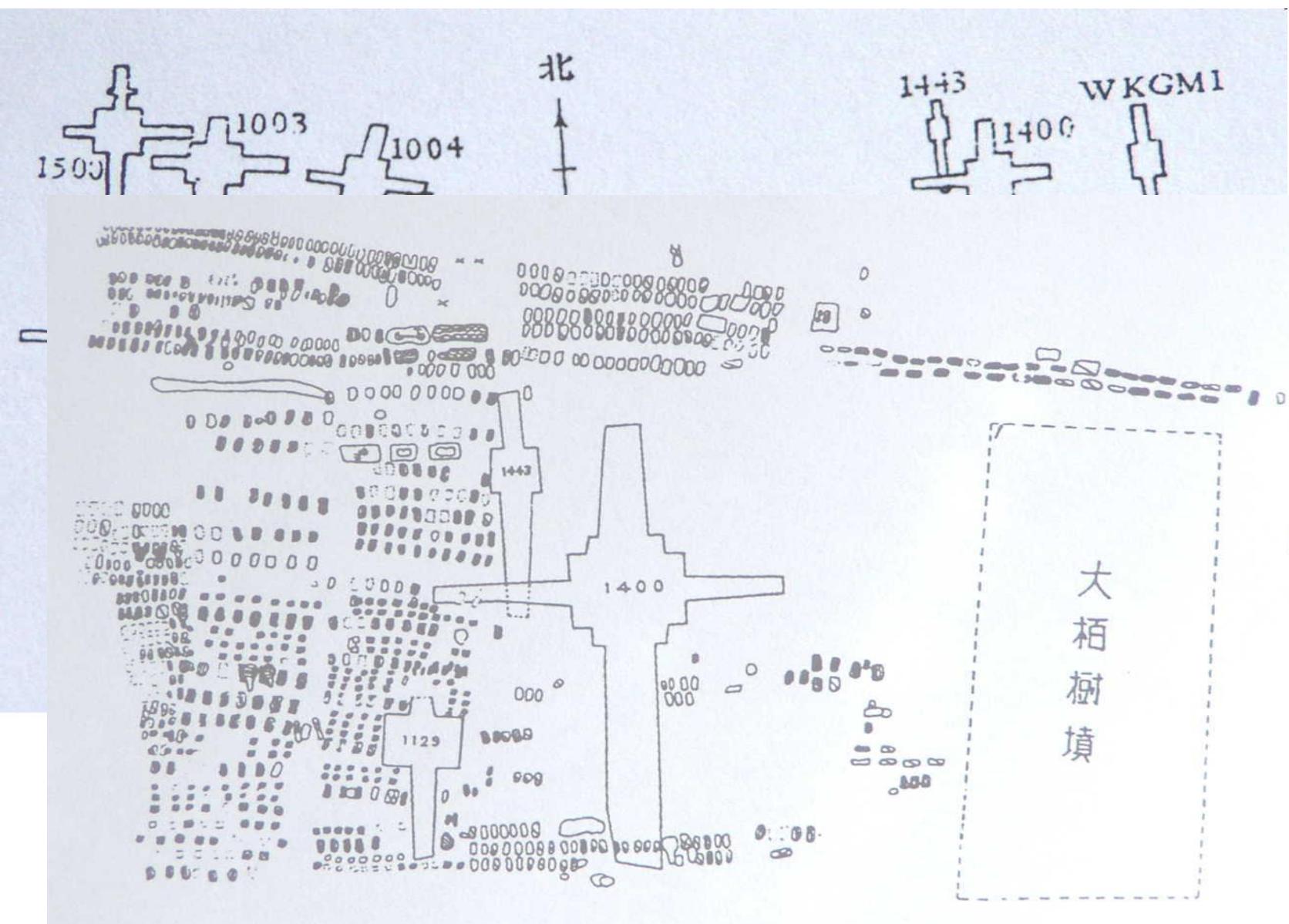
- 1927: Anyang, Henan → velik urban center (24 km^2):
  - a) kraljeve palače
  - b) glavna svetišča
  - c) delavnice
  - d) kašče
  - e) velike stavbe
  - f) jame z želvinimi oklepi in živalskimi kostmi (zаписи)
  - g) kraljevsko pokopališče

Izkopavanja najdišča Anyang (1928–1937),
zapis na želvinih oklepih in živalskih
kosteh

Grobnica Fuhao 婦好, žena kralja Wudinga (ok. 1200 pnš.)

殷代车马坑 Chariot Pit of the Shang Dynasty

坑内葬1车、2
马、1人。1999
年发现于洹中庄

Chariot Pit of the Shang Dynasty One chariot, 2 horses and one person were buried in this pit, which were discovered and unearthed in 1999.

Yinxu 殷虛 (1300–1046 pnš.) → Anyang

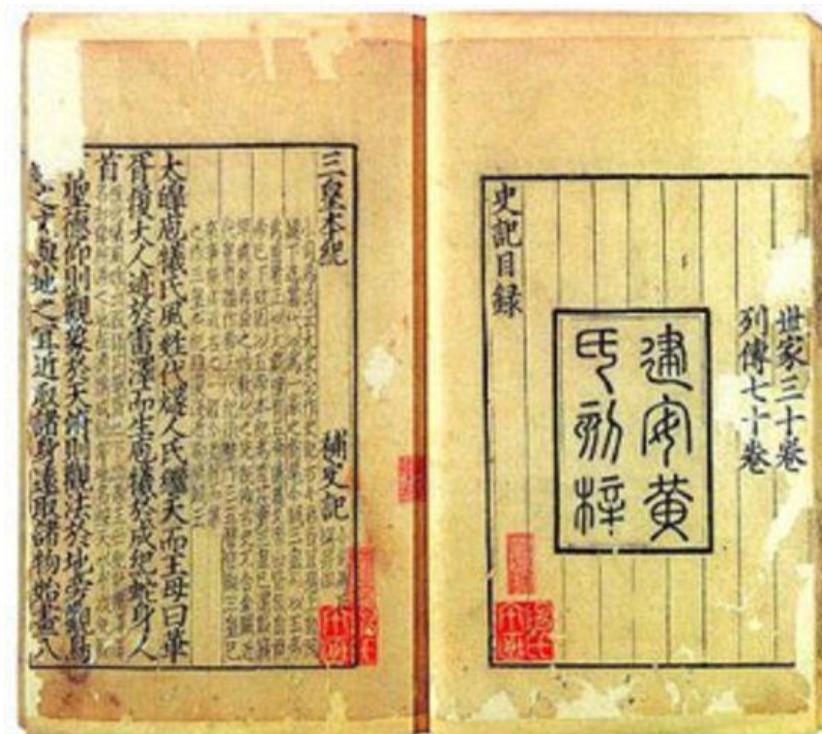
- veliki urbani centri
- delitev in specializacija dela
- osrednja vlada s kraljem na vrhu družbene lestvice + svečenik
- dodelano verovanje in kozmologija
- vrhunec bronaste tehnologije
- razvita pisava za zapisovanje vedeževanj

Razvoj kitajske civilizacije

- Erlitou 二裏頭 (1900–1500 pnš.) → zgodnja faza
- Erligang 二裏崗 (1640–1400 pnš.) → srednja faza
- Yinxu 殷虛 (1300–1046 pnš.) → pozna faza

Sima Qian 司馬遷 → *Shiji* 史記

- Sima Qian (ok. 145 /135–86 pnš.)
- 91 pnš. zaključi *Zgodovinarjeve zapise* (*Shiji* 史記)

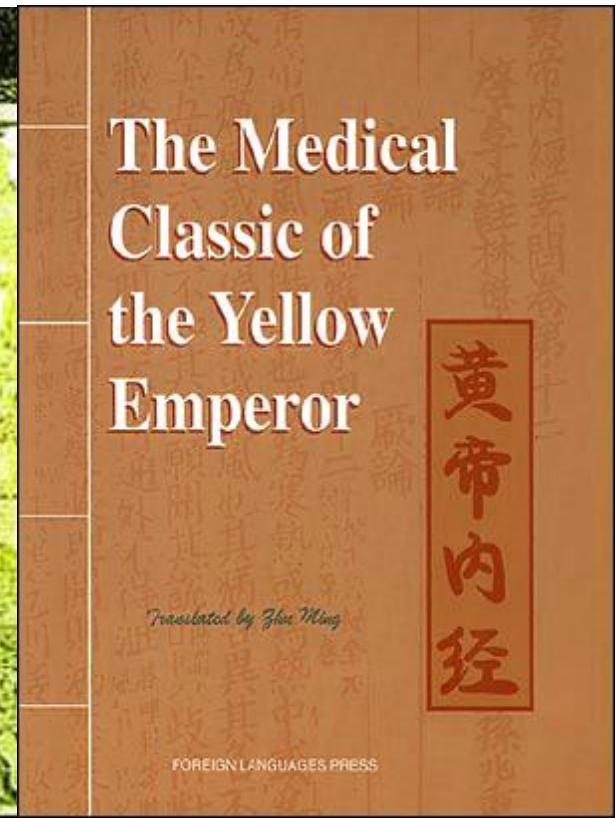
Pet legendarnih vladarjev (Wudi 五帝):

Rumeni cesar Huangdi 黃帝

- Legendarni začetnik urejenega vladanja in kitajske civilizacije
- Povezal rodove: **Ijudstvo Hua** 華
(<https://www.youtube.com/watch?v=qXrkF5Nd4i8>)
- Uvedel je pravila vladanja, koledar in pisavo
- Nova znanja: svila, žad, oklepi, vozovi, ladje
- Začetnik kitajske medicine
- Prednik vladarjev 3 prvih dinastij: Xia, Shang, Zhou

Rumeni cesar - začetnik kitajske medicine

- *Notranja medicina Rumenega cesarja (Huangdi neijing)*: 3000 let kasneje zapis po ustnem izročilu

Pet legendarnih vladarjev (Wudi 五帝):

Rumeni cesar Huangdi 黃帝

- Legendarni začetnik urejenega vladanja in kitajske civilizacije
- Povezal rodove: **Ijudstvo Hua** 華
(<https://www.youtube.com/watch?v=qXrkF5Nd4i8>)
- Uvedel je pravila vladanja, koledar in pisavo
- Nova znanja: svila, žad, oklepi, vozovi, ladje
- Začetnik kitajske medicine
- Prednik vladarjev 3 prvih dinastij: Xia, Shang, Zhou

Mavzolej Rumenega cesarja, Yan`an, Shaanxi

Desno: gomila
Spodaj: tempelj Xuanyuan

Pet legendarnih vladarjev (Wudi 五帝): od sredine neolitika do nastanka prvih civilizacij

- Huangdi 黃帝 (Rumeni cesar)
- Zhuanxu 颛頊: vnuk, legendarna bitka med Zhuanxujem in Gonggongom → pretrgana vez med nebom in zemljo
- Ku 蠡: pravnuk, potomci → vladarji dinastij Shang in Zhou
- Yao 堯   }   dobrota, poštenost, skromnost
- Shun 舜   }

Trije vzvišeni Sanhuang 三皇

- *Fuxi*: legendarni totemski prednik človeštva (mreže, trigrami)
- *Nüwa*: pramati, zakrpa nebo
- *Suiren*: ogenj in kuhinja
- *Shennong*: poljedelstvo in zdravilne rastline

Shennong

- Ljudi je naučil obdelovati zemljo in nabirati zdravilne rastline

Sanhuang wudi (Trije vzvišeni in pet legendarnih vladarjev)

- Trije vzvišeni: *Fuxi*, *Nüwa*, *Suiren*, *Shennong* → čas paleolitika in začetek neolitika
- Pet legendarnih vladarjev (*Huangdi*, *Zhuan Xu*, *Ku*, *Yao*, *Shun*) → od sredine neolitika do nastanka prvih civilizacij
- *Yu* → začetnik dinastije Xia

Yao, Shun in Yu

- Vzorniki pravilnega moralnega obnašanja
(skromni, pravični, strpni, nenapadalni)

- Izbor naslednika (sposobnost)

Veliki Yu in dinastija Xia (2000–1554 pnš)

- ukroti vodovja
- legendarni ustanovitelj prve dinastije Xia
- dedno nasledstvo kitajskih vladarjev
- 17 vladarjev
- premik prestolnice

Slovešnosti ob grobnici
leta 2007,
Shaoxing, Zhejiang

Veliki Yu in dinastija Xia (2000–1554 pnš)

- ukroti vodovja
- legendarni ustanovitelj prve dinastije Xia
- dedno nasledstvo kitajskih vladarjev
- 17 vladarjev
- premik prestolnice

Dinastija Shang (1554–1054 pnš)

- Tang iz ljudstva Shang porazi Xia
- Ustanovi Shang

Dinastija Zhou (1054–221 pnš)

- Wu wang (vojaški kralj) iz ljudstva Zhou porazi Shang
- Ustanovi Zhou

Primerjava

Arheološko gradivo

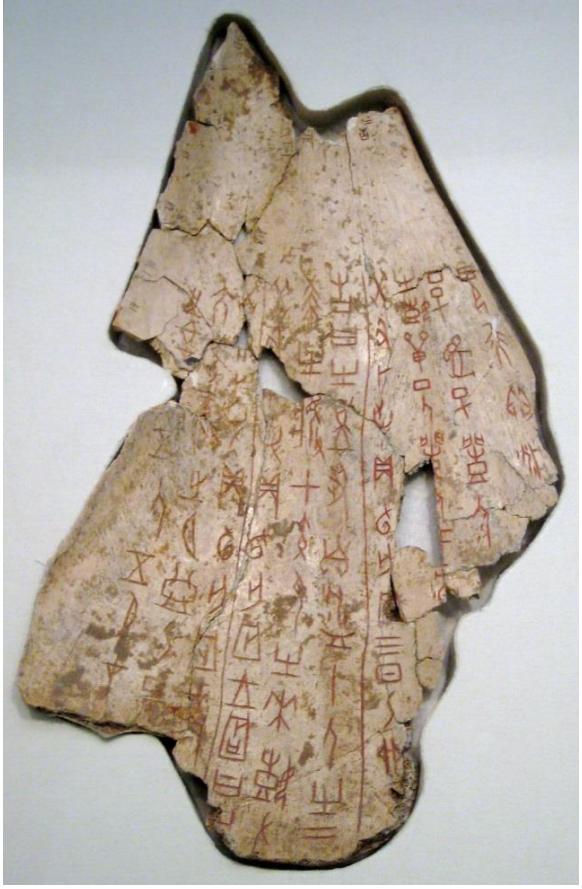
- Neolitske kulture
- Erlitou (1900–1500 pnš.)
→ zgodnja faza
- Erligang (1640–1400 pnš.)
→ srednja faza
- Yinxu (1300–1046 pnš.)
→ pozna faza

Pisno gradivo

- Trije vzvišeni in pet legendarnih cesarjev
- Xia (2000–1554 pnš)
- Shang (1554–1045 pnš)

Zadnja prestolnica SHANG

- Zhou (1045–221 pnš)

Anyang:
zapisi na želvinih oklepih in živalskih
lopaticah

Primerjava

Arheološko gradivo

- Neolitske kulture
- Erlitou (1900–1500 pnš.)
→ zgodnja faza
- Erligang (1640–1400 pnš.)
→ srednja faza
- Yinxu (1300–1046 pnš.)
→ pozna faza

Pisno gradivo

- Pet legendarnih cesarjev / vladarjev
- Xia (2000–1554 pnš)
(???)

Zgodnja prestolnica SHANG

- Shang (1554–1045 pnš)

Zadnja prestolnica SHANG

- Zhou (1045–221 pnš)

Zaporedje ali sočasnost?

- Sima Qian: Xia, Shang, Zhou
(tradicionalno: zaporedje)
- Arheološka odkritja: sočasnost različnih kultur → izročilo o velikem številu držav Wanguo 萬國

Priporočeno dodatno branje

- Allan, Sarah. 2007. Erlitou and the Formation of Chinese Civilization: Toward a New Paradigm. *The Journal of Asian Studies* 66: 461–496.
- Dokumentarec o Shang (Erlitou, Erligang, Anyang, Sanxingdui):
https://www.youtube.com/watch?v=VRQKp_vjVSY

Druga domača naloga

- **Prebrati:** Saje, Mitja. 2002. *Starodavna Kitajska: zgodovina Kitajske od najstarejših časov do dinastije Qin.* Poglavlji:
  - Kitajski miti in legende
  - Prve civilizacije na kitajskih tleh
- **Prebrati zapiske**
- **Napisati izvleček** (bistveni poudarki iz knjige + predavanje): največ 1 stran

Rok oddaje: 6. 11. 2024